

INŻYNIERIA OPROGRAMOWANIA

MGR. ZBIGNIEW KASPRZYK LAB.

prof. KRZYSZTOF SACHA {poki 42 14²⁵-15⁰⁰

SALA 210 11³⁰-14²⁵

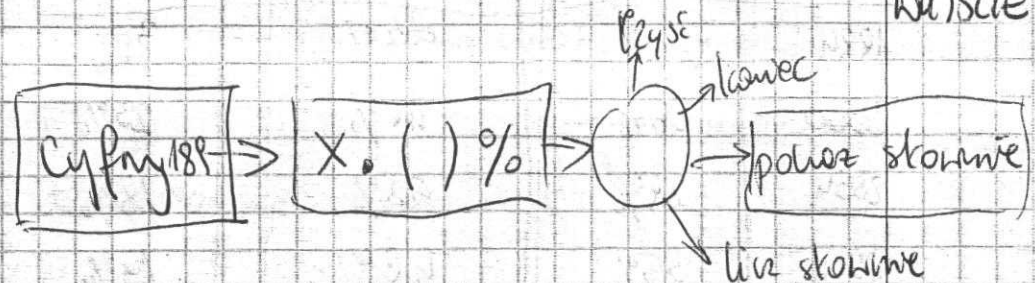
T

WYKŁAD 1 LAB

2009/02/21

UML - UNIFIED MODELING LANGUAGE

WYŚCIE

WYKŁAD 1

2009/02/22

Inżynieria oprogramowania definiuje się metodami
wytworzenia oprogramowania na szkieletach programów

dużo więcej wykładów 15%

projektowanie programów 25%

programowanie 20%

weryfikacja i ocena 40%

wzrost, i konsolidacja

- oprogramowanie
- celowy projekt programistyczny
- metody
- cel inżynierii oprogramowania

Stan wiedzy (Chaos report, Standish Group)

Rok	Success	Preliminary	Porazka
1994	16%	53%	31%
2000	28%	44%	28%
2004	28%	53%	19%
2006	35%	46%	19%

PROCESY PROJEKTOWE

- systemy zorientowane
- produkty otwartego rynku
- Cel: wytworzenie systemu informatycznego
- przygotowanie decyzji
  - studium wykonalności
  - specyfikacja wymagań
  - plan
- Wytworzenie systemu $\longleftrightarrow$ podpisywany kontrakt
  - projektowanie systemu
  - opracowanie oprogramowania
  - przygotowanie infrastruktury przez klienta
  - testowanie $\longleftrightarrow$ odbiór

Wdrożenie

- przeniesienie danych
- szkolenie użytkowników
- runienie pojem biznesowego
- $\longleftrightarrow$ odbiór ostateczny
- ~~testowanie~~ i konserwacja
  - używanie systemu
  - konserwacja
  - modyfikacje i ewolucja

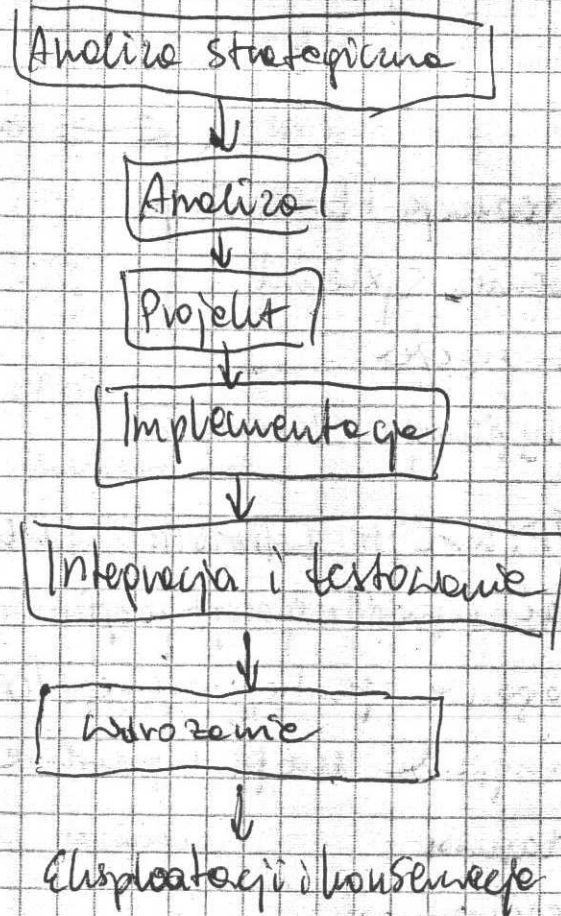
SPECYFIKACJA WYMAGAŃ (dokument techniczny)

- postać i treść specyfikacji
- wymagania funkcjonalne (co system ma robić)
- wymagania niefunkcjonalne
  - wydajność
  - niezawodność
  - bezpieczeństwo
  - zgodność
- cechy specyfikacji
- zrealizowane wymagania

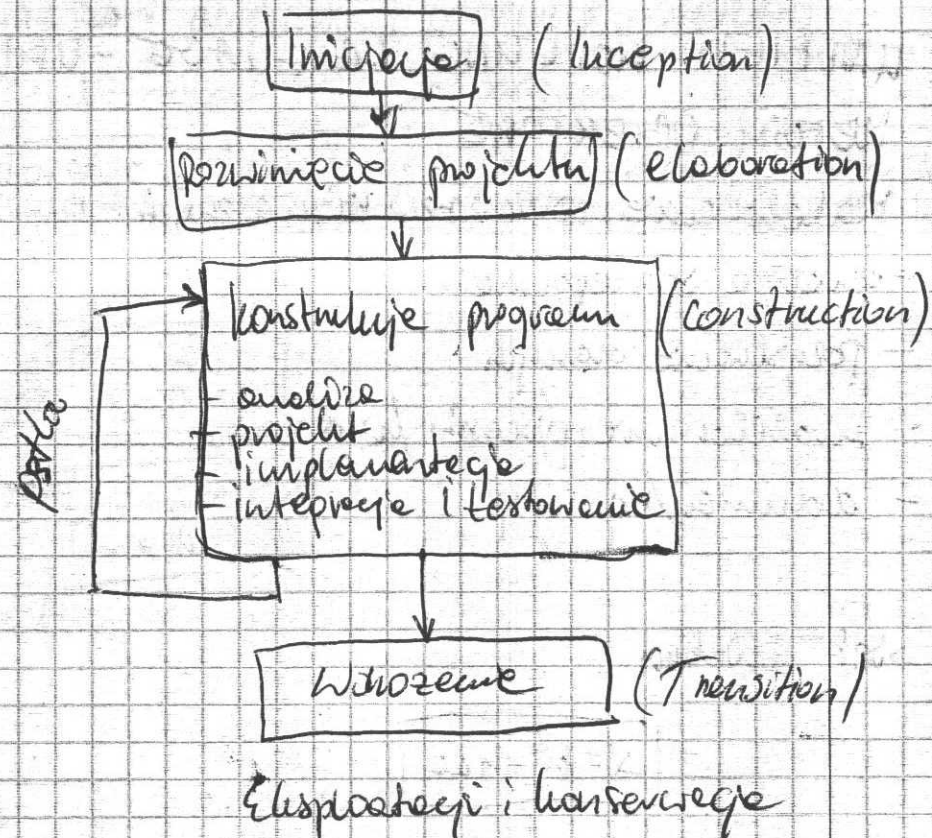
KASKADOWY MODEL WYTWARZANIA OPROGRAMOWANIA (WATERFALL MODEL)

nie ma
wrócić do
wspierających
elementów projektu

Iteracyjny model wytwarzania
oprogramowania (Iterative model)

Proces RUP (Rational Unified Process)

METODY I NARZĘDZIA

- Metody i modele
  - strukturalne
  - obiektowe, język UML
  - metodyki lekkie
- Narzędzia
  - systemy upper CASE
  - system lower CASE
  - środowiska uruchomieniowe testowania

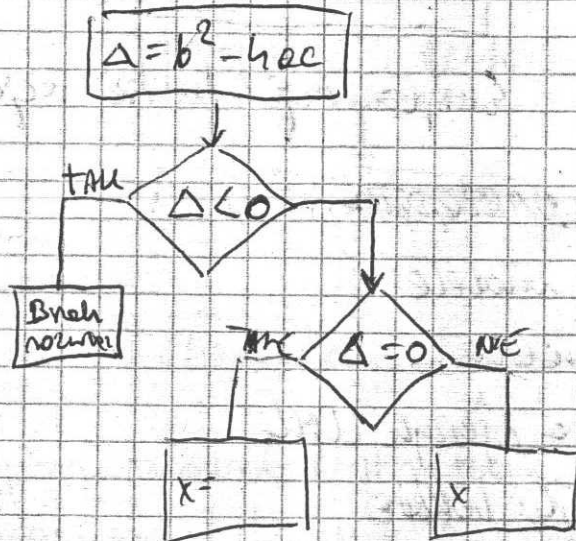
UNIFIED MODELING LANGUAGE - UML

METODY OBIEKTOWE

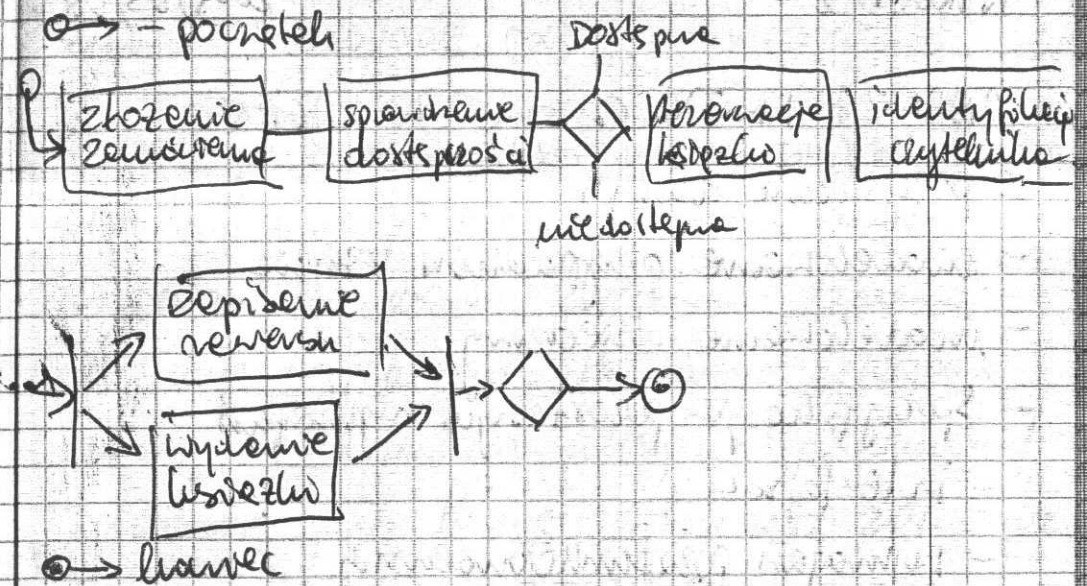
Modelowanie procesów biznesowych

- analiza strategiczna
- przetwarzanie danych
- modelowanie procesów biznesowych
- dokumenty wizji

Stać dwiekani

DIAGRAM AKTYWNOŚCI (ACTIVITY DIAGRAM)

- zdawanie

- komentarz

- błąd, pomyłka, przerwanie

- obiekt

(NOTE)

WYKKAAD 2

2008/03/08

ANALIZA I MODELOWANIE WYMAGAN

- porównanie danych
- modelowanie przypadków użycia
- modelowanie obwodów
- Specyfikacja prostych wymagań
- interfejsu
- wymagań poro funkcjonalnych
- drzaskin po ahroni
- p reguk biznesowych

USE CASE $\rightarrow$ modelowanie
wymagania

PROBLAMY WZGLĘD

Zachowanie ubezpieczeniowe jest wykonywane
na zlecenie ubezpieczyciela, któremu przysług
mu korzyść w postaci ochrony przed
odpowiedzialnością cywilną lub rozbrojeniem
własnego samochodu. Wykonawcą zadania
obejmuje wykonanie planu na formularzu

dokrećenie kopii dokumentów semiotyki, określenie
składów i odebranie polityki ubezpieczeniowej

Likwidacja służby następuje na wniosek klienta
litewum popysi komisji w postaci zwrotu
pauzowanych kosztów. Wyliczenie zadane
obejmuje wypełnienie formularza zrzeczenia
służby, przedstawienie petycji ubezpieczeniowej
ocenionej przez firmę z siedzibą zrzeczenia
i rozstrzygnięcie i wartości służby oraz
wyliczenie premii na konto klienta.

Seemannsz lilimilegi! Silioty

1. Przyjmujący rejestruje zgłoszenie w Systemie Zgłoszenie obejmuje: dane zgłaszającego, data wypadku i data zgłoszenia
2. System tworzy spisanie historii śladu i nadaje jej unikalny numer identyfikacyjny
3. Przyjmujący sprawczo dane śladu, obejmujące opis śladu i ^{opis} ~~innych~~ uszkodzeń oraz podpisuje dokument zgłoszenia

4. Diagnostyka dostępności zasobów
5. System przypisuje licencje do zasobów

Relacje łączące przypadki użycia

1. Generalizacja
2. Rozszerzenie
3. Zawieszenie

<<include>> włączyć
<<extend>>

Przykład

System biblioteczny

Wymagania

1. System ma umożliwić przeglądanie katalogu oraz rezerwowanie książek dostępnych i niedostępnych przez internet
2. System ma rejestrować operacje wypożyczenia i zwrotu książek
3. System ma wspierać bieżące politykę biblioteki w zakresie prawa do wypożyczenia i zwrotu

• Rezerwacja exemplara

Aktory: czytelnik "Scenariusz główny"

1. czytelnik przegląda katalog biblioteki i wybierze wybrane pozycje
2. system sprawdza dostępność
3. system sprawdza dostępność czytelnika
4. System zapisuje rezerwacje i potwierdza wykonanie operacji

"Scenariusz alternatywny - braku wolnej kopii"

- 1-2 jak w scenariuszu głównym
3. Czytelnik wybiera opcję oczekiwania
4. System sprawdza dostępność czytelnika
5. System zapisuje oczekiwanie i potwierdza wykonanie operacji

• Wypożyczenie exemplara

Aktory: czytelnik, bibliotekarz

Scenariusz główny

1. bibliotekarz identyfikuje czytelnika w systemie
2. System sprawdza stan konta czytelnika
3. Bibliotekarz identyfikuje wypożyczenie z systemu

4. System zapisuje rekord wypożyczenia i potwierdza wykonanie operacji

5. Bibliotekarz preliminarz egzemplarz cyfrowy (ani)

Scenariusz alternatywny 1 - preliminarz limit wypożyczeń

1-2 jch w scenariuszu głównym

3. System porównanie o preliminarzu limitu wypożyczeń

Scenariusz alternatywny 2 - nieopłacone konto za preliminarz termin

1-2 jch w scenariuszu głównym

3. System powiadomienie o nieopłaconym koncie i wysłanie jej listy do opłacenia

4. Cyfelnik opłaca konto

• Zwrocone egzemplarze

Scen. główny

1. Bibliotekarz identyfikuje zwrocony egzemplarz w systemie

2. System zwraca rekord wypożyczenia i sprawdza termin zwrotu

3. System sprawdza kolejkę i zwraca odczytujący cyfelnik

4. System zwraca zwrocony egzemplarz dla odczytującego

5. System usuwa rekord i potwierdza zwrot egzemplarza

- preliminarz termin zwrotu

• Przeprowadzenie kontu

1. System sprawdza dostępność cyfelnika

2. System wysłanie stanu konta cyfelnika "liste wypożyczeń, liste rezerwacji, liste opłat i uchylnych kont"

3. Cyfelnik usuwa niepotrzebne rezerwy i odczytuje

REGUŁY BIZNESOWE

RB1. dane bibliograficzne powinny obejmować:
dokładny frequent tytułu lub numeru
autora albo Nr ISBN, miejsce wydania
pisać rok wydania

RB2. porządek danych się nie ma być konieczny
podkreślenie, wyrażenie ma ~~możliwość~~ zawierać
ogólna - ma mieć, określenie - precyzacja
ma mieć

RB3, RB4, RB5

DOCUMENTATION MODEL

- nazwa i identyfikacja modelu
- krótki opis problemu
- powstanie
- cel
- zakres - stan początkowy i końcowy
- scenariusz podstawowy i scenariusz alternatywny
- reguły biznesowe
- dokumenty przetwarzane i wytworzone
- uwagi i otwarte pytania (bardzo ważny punkt)

- diagram alityczności
- prototyp interfejsu użytkownika

ZASTOSOWANIE MODELA PRZYPADKÓW UŻYTKA

- opis wymagań funkcjonalnych
- planowanie fazy konstrukcji
- rozumienie zachowanie przy projektowaniu aplikacji
- scenariusze testowania
- scenariusze podsumowania

WILKARD 3

2009/03/22

MODELOWANIE DŁUGOTERMINOWYCH PROBLEMÓW

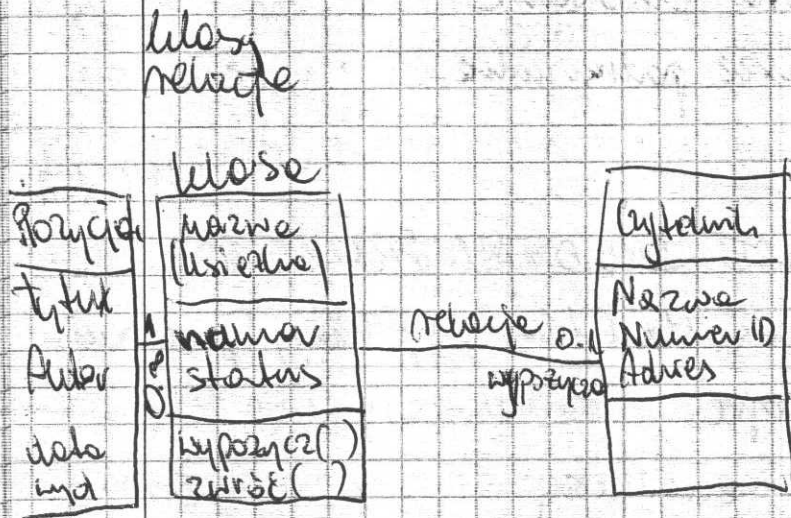
- wyodrębnienie danych określonych problemem
analiza potrzeb
analiza scenariuszy
ocena skutków
- porównanie danych
klasyfikacja danych
identyfikacja zmian w klasie
dokumentowanie

- określenie typów zachowań
- identyfikacja stanu obiektów
- identyfikacja zmian
- dokumentowanie

DIAGRAM KLAS

- Model statycznej struktury problemu
- model

PERSPEKTYWA WIZJENIA MODELU

- model pojęciowy
- model analizy (połączenie klas i atrybuty, relacje klas)
- bieżące sregulacje implementacyjnych

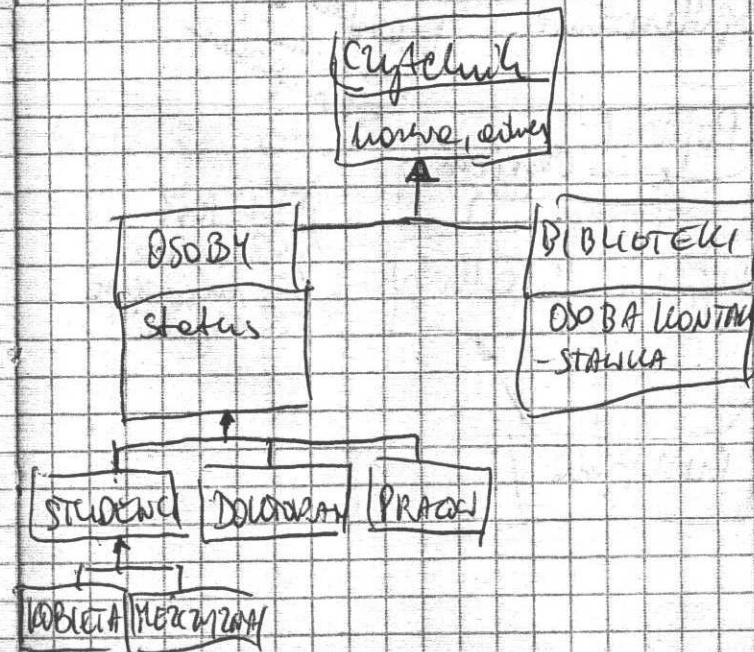
- Model projektowy (programistyczny)
- model projektu i implementacji
- określone struktury danych (pole)

RELACJA WLOGICZENIA - klasyfikacja

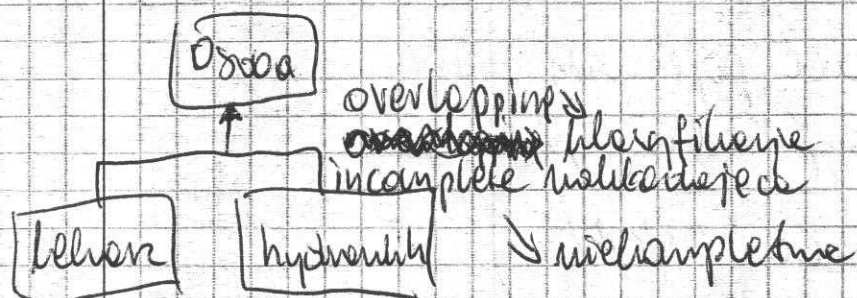
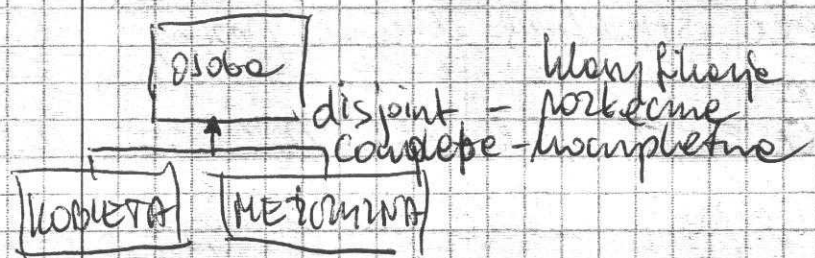
- klasyfikacja, modele na różnych poziomach abstrakcji

- model pojęciowy
- klasyfikacja bytów

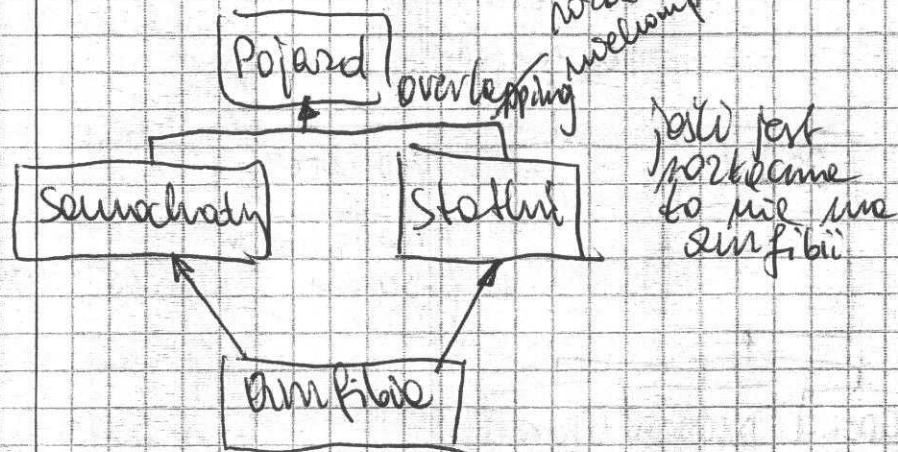
- model projektowy
- hierarchiczne interfejsy i drzewiaste

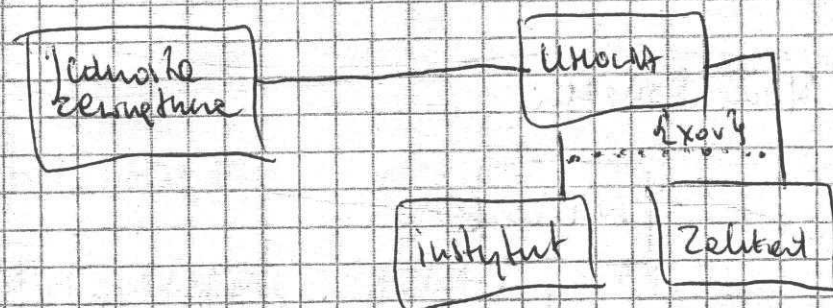
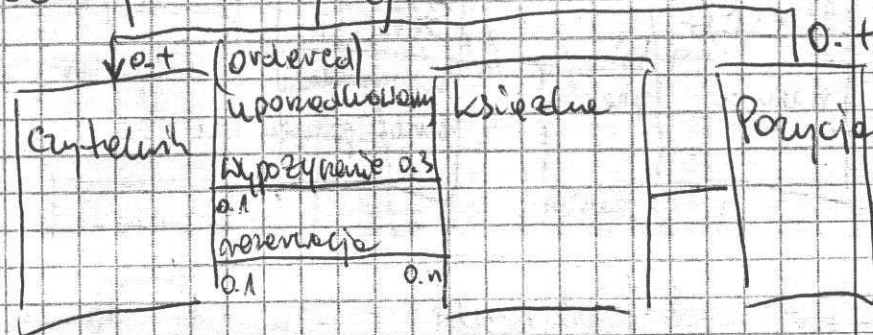
OGRA NICZENA KLAS YFIKAC YJ

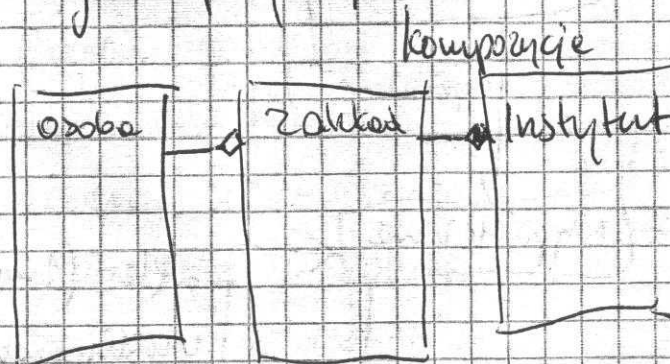
Relacje wypełniania

Relacje asocjacji

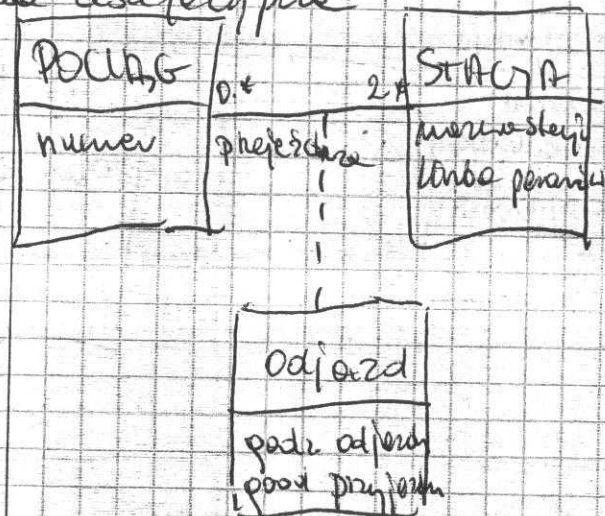

Relacje operacji

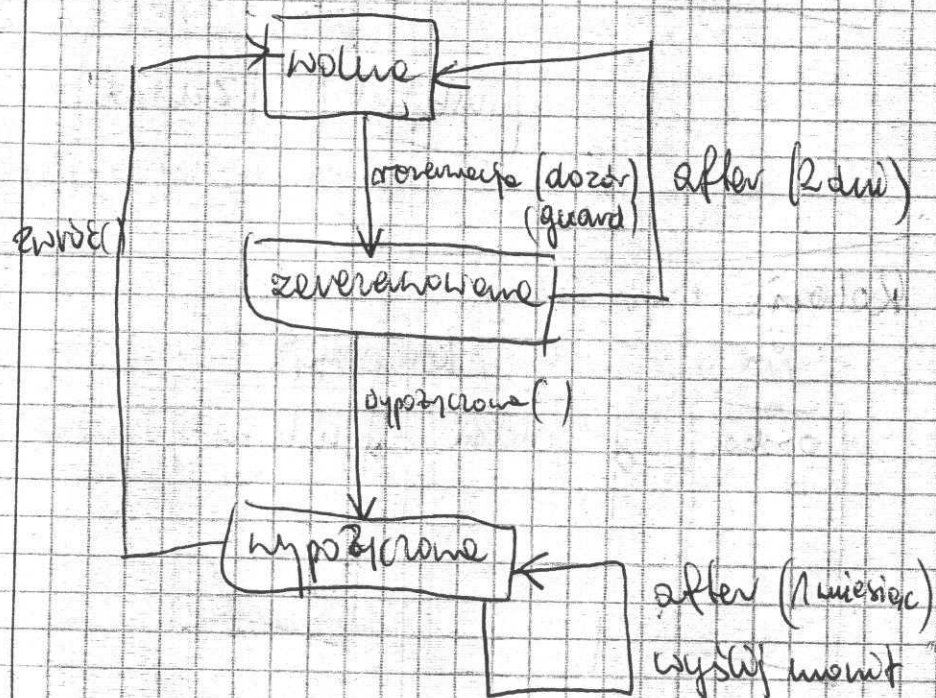

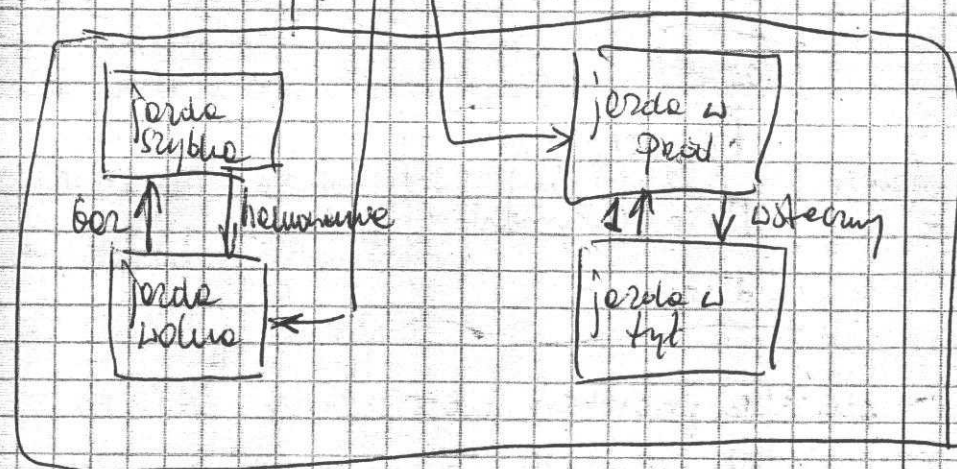
Klasa asystenta

Stan Kierownika

Stany
Rozmowa

WUKRAD 4

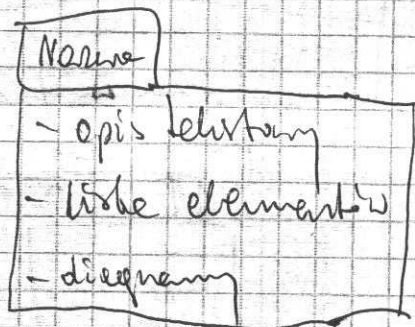
2008/04/05

MODELOWANIE ARCHITEKTURY

- Modelowanie struktury oprogramowania
  - diagram komponentów
  - diagram pakietów
- Modelowanie fizycznej struktury systemu
  - diagram rozmieszczenia
- Modelowanie współpracy
  - diagram sekwencji
  - diagram komunikacji

DIAGRAM PAKIETÓW

Pakiet - zbiór powiązanych elementów

- opis pakietu

... pakiet - zawierający ...

... elementy

- opis relacji między pakietami

Diagram sekwencji

Diagram komunikacji

Zastosowanie modeli

- Modelowanie architektury w formie schematów

• logiczne struktury danych (diagramy pakietów)

• fizyczne struktury systemów (diagramy rozmieszczenia)

• sposób drukowania (diagramy sekwencji)

- Modelowanie programów w formie konstrukcji

• Struktura programu

• Zmienne

• Dokumentacja

Projektowanie architektury oprogramowania

Analiza uciążliwości (Robustness Analysis)

- obciążenie graniczne

- obciążenie awaryjne

- obciążenie sterujące

Obciążenie graniczne (przebiegiem pracy)

Obciążenie sterujące

Obciążenie awaryjne

Projektowanie programów

Warstwa danych

Warstwa logiki biznesowej

(procedury biznesowe użytkownika)

Reprezentacja wyposazenia (Scenariusz projektowy)

1. Biblioteczka wyboru opisu wyposazenia
2. Biblioteczka wprowadze kod literalamy karty bibliotecznej cyfelnika
3. System sprawozdanie saldo opkt cyfelnika
4. System zwojdzije rezerwacje cyfelnika i wyswietlenie ich opis
5. Biblioteczka wprowadze kod literalamy kodu
6. System dolina terminu zwrotu
7. System zapisuje rewers i bawe danych
8. System potwierdzenie wyposazenie

Wskazano

2009/04/26

Nastepne lapiki bismorowej

- I wariant - procedury transzacji uzytkownikow
- wypozycz() → kontroler wyposazenia
- podaj rezerwacje()
- cyfel kod kroskow() → cyfelnik
- sprawdz saldo (cyfelnik) → kontroler wyposazenia
- dolice okres (cyfelnik, wolunin) - RB2

- zwojdz Cyfelnika (idc)
- zwojdz rezerwacje (idc)
- zwojdz wolunin (idw)
- zwojdz rewers (rewers)

→ bawe danych

Program (kod JAVA)

```

public class kontroler wyposazenia {
    private BaweDanych b = new BaweDanych();
    private Rezerwacja rezerwacja;
    private Cyfelnik cyfelnik;
    public Rezerwacja Rezerwacja podaj Rezerwacje (long idc) {
        cyfelnik = b.zwojdz Cyfelnika (idc);
        if (sprawdz saldo (cyfelnik) != OK)
            return null;
        rezerwacja = b.zwojdz Rezerwacje (idc);
        return rezerwacja;
    }
}
    
```

```
public int wypozyca (long int idk)
```

```
{
```

```
    long int idp;
```

```
    int okresWypozyczenia;
```

```
    idp = b. znajdzWolumin (idk)
```

```
    if (rezerwacja.idp != idp)
```

```
        return ERROR
```

```
    okres = obliczOkres (rezerwacja, kategoria,  
                        cytelnik, status)
```

```
    b. aktualizujRezerw (rezerwacja, idC, idP,  
                        idk, okres);
```

```
    return OK;
```

```
}
```

```
private int obliczOkres (int kategoria, int  
                        status)
```

```
{
```

```
    Switch (kategoria) {
```

```
        case patrewnik : return 100;
```

```
        case ogólny : return 30;
```

```
    default Switch (status)
```

```
{
```

```
    case przeornik : return 30;
```

```
    case doktorant : return 1;
```

```
    default : return 0;
```

```
}
```

```
}
```

```
}
```

Warstwa logiki biznesowej

II Warstwa

Program UWD

// Program kłuszenia obywateli, oparte wypożyczenia
// użytkownika systemu biurowego

```
private PortelDanych p = new PortelDanych();
```

```
private Cyfelnik c = new Cyfelnik();
```

```
private Rezerw rezerw;
```

```
private Cytelnik cytelnik;
```

```
private Wolumin wolumin;
```

```
idC = c. cyfelKod();
```



```

czytelnik = p. znajdzCzytelnika (idC);
if (czytelnik.sprawdzSeldo() == OK) {
    newers = p. znajdzRenewacje (idC);
    newers.pozycja, wyswietl (okno);
    idW = c.czytajKod();
    wolucmin = p. znajdzWolucmin (idW);
    newers.wypozycz (wolucmin);
    p.sztuklizuj (newers);
}
...

```

```

Public class Renew {
    public int wypozycz (Wolucmin Wolucmin)
    {
        if (pozycja != wolucmin.pozycja)
            return ERROR;
        this.wolucmin = wolucmin;
        oknoWypozyczenie = pozycja.obliczOkno
        (czytelnik, status);
        return OK;
    }
}

```

```

Public class Podswami extends Pozycja
{
    public int obliczOkno (int status)
    {
        return 100;
    }
}

```

```

public class Opreniwanie extends Pozycja
{
    public int obliczOkno (int status)
    {
        switch (status)
        {
            case Pracownik Pracownik = return 30;
            case Student Student = return 7;
            default: return 0;
        }
    }
}

```

```

public class Stanodruk extends Pozycja
{
    public int obliczOkno (int status)
    {
        return 1;
    }
}

```

WYKŁAD

2008/05/17

Formy konstruowania

- model implementacyjny (doprecz. ^{składowczy} list)
- model danych (doprecz. ^{składowczy} list, listy)
- pliki źródłowe / konfiguracyjne
- scenariusze przypadków testowych oraz raporty testowania
- dokumentacja, administracja

Faza Prechodzenia

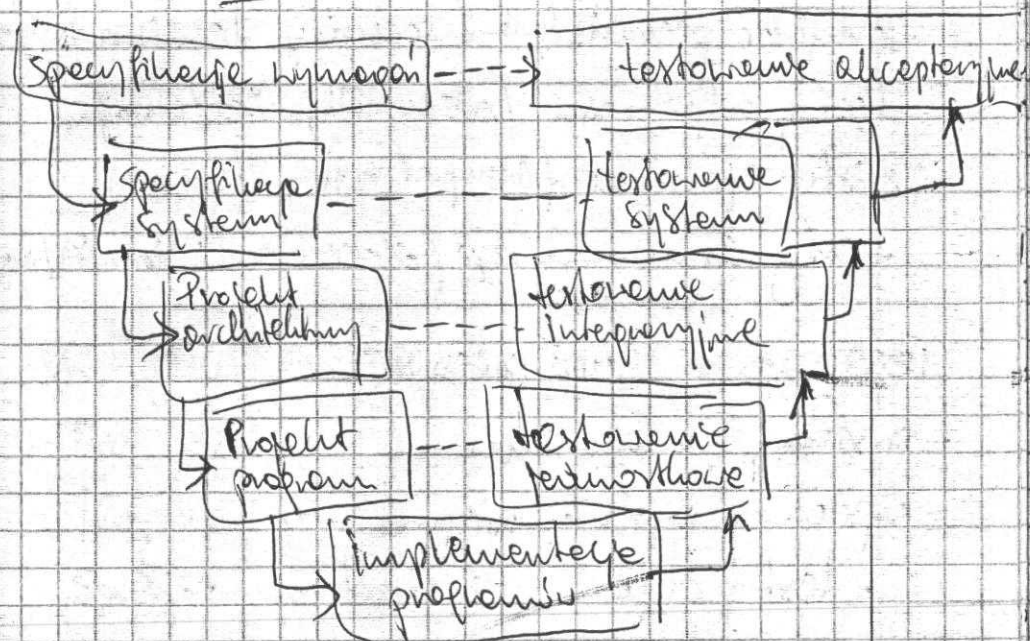
- zdefiniowanie oprogramowania (baza testy lub testowanie akceptacyjne)
- gotowy produkt
- docelowy system
- szkodliwe użytkownika

Testowanie oprogramowania

- poprawność programu
- weryfikacja i zdefiniowanie
- testowanie
- tryb testowania (ciężki kontynuacyjny test)
dane wej. - sposób postępowania

- projektowanie testów
- błędy i defekty programu
- testy regresji

"POZIOMY TESTOWANIE"

TESTOWANIE JEDNOSTKOWE I INTEGRACYJNE

- sterowanie testowe
- narzędzia
- strategie integracji
  - parametryczne
  - warstwowe
  - 2-stopniowe

TESTOWANIE SYSTEMOWE

- testy funkcjonalne (functional testing)
- testy wydajnościowe (performance testing)
- testy przeciążeniowe (stress testing)
- testy bezpieczeństwa (security testing)
- testy odporności (recovery testing)
- testy zgodności (compatibility testing)
- testy dokumentacji (documentation testing)

TESTOWANIE AKCEPTACYJNE

- systemy zamknięte
- systemy otwarte
  - testy alfa - testowanie u dostawcy
  - testy beta - testowanie u odbiorcy (u zmiennika za informacje o błędach)
- testy funkcjonalne
- testy operacyjne
- testy niefunkcjonalne

ORGANIZACJA PROCESU TESTOWANIA

Plan testów

- zakres testów

Strategia testowania i raportowanie błędów

- metadane testowania
- kryteria zakończenia
- kryteria zakończenia testów

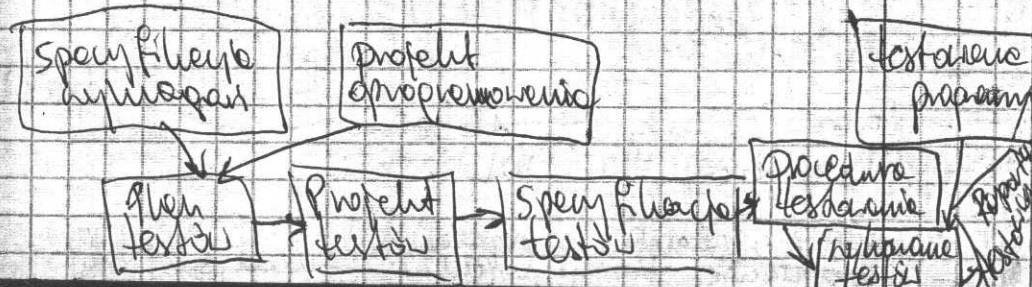
Zarządy

- śledztwo testowe
- ludzie i odpowiedzialność

Harmonogram

PRZYGOTOWANIE TESTÓW

- Plan testów
- (Projekt testów)
- Specyfikacja testów
  - przypadki testowe
  - Wynagrodzenia i opiewanie
  - scenariusze przypadków testowych
- Procedura testowania

METRYKI TESTOWANIA

Metryki pokrycia kodu

- pokrycie bloków
- pokrycie decyzji
- pokrycie składek

testowanie czarnego skrzynki (black-box)

testowanie szklanego skrzynki (white-box)

Blok - linie przedstawionych bloków
do linii wszystkich bloków

METRYKI POKRYCIA WYMAGAŃ

- pokrycie wymagań
- pokrycie błędów
  - pokrycie przypadków biznesowych
  - pokrycie przypadków systemowych
  - pokrycie scenariuszy

INNE METRYKI

- linie wykrytych defektów
- linie defektów komponentów
- częstość defektów
- procent defektów poprawianych
- szacowanie liczby defektów (fault seeding)

WNIOSKI

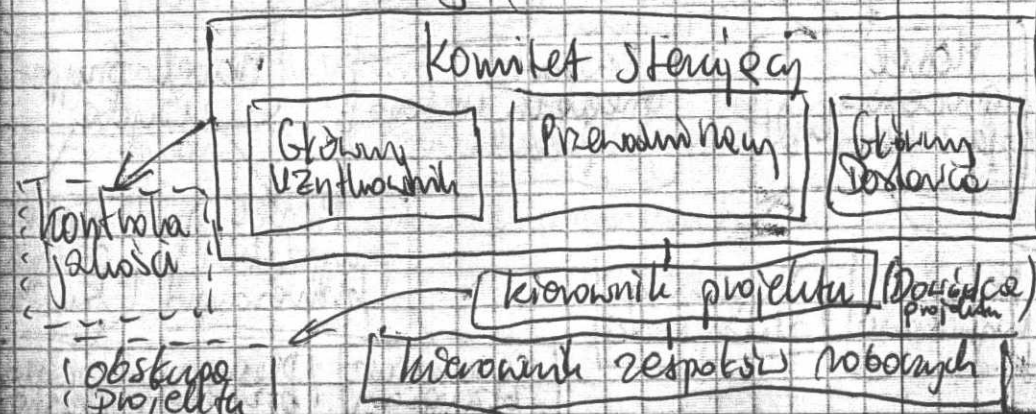
31/05/2008

Zarządzanie projektem

Zakres:

- Struktura organizacyjna
- Planowanie projektu
  - określenie zakresu pracy
  - tworzenie harmonogramu
- Plan projektu
- Planowanie kosztów
  - szacowanie
  - tworzenie budżetu
- Nadzorowanie biegu projektu
- Zarządzanie ryzykiem

Schemat struktury (PRINCE 2)

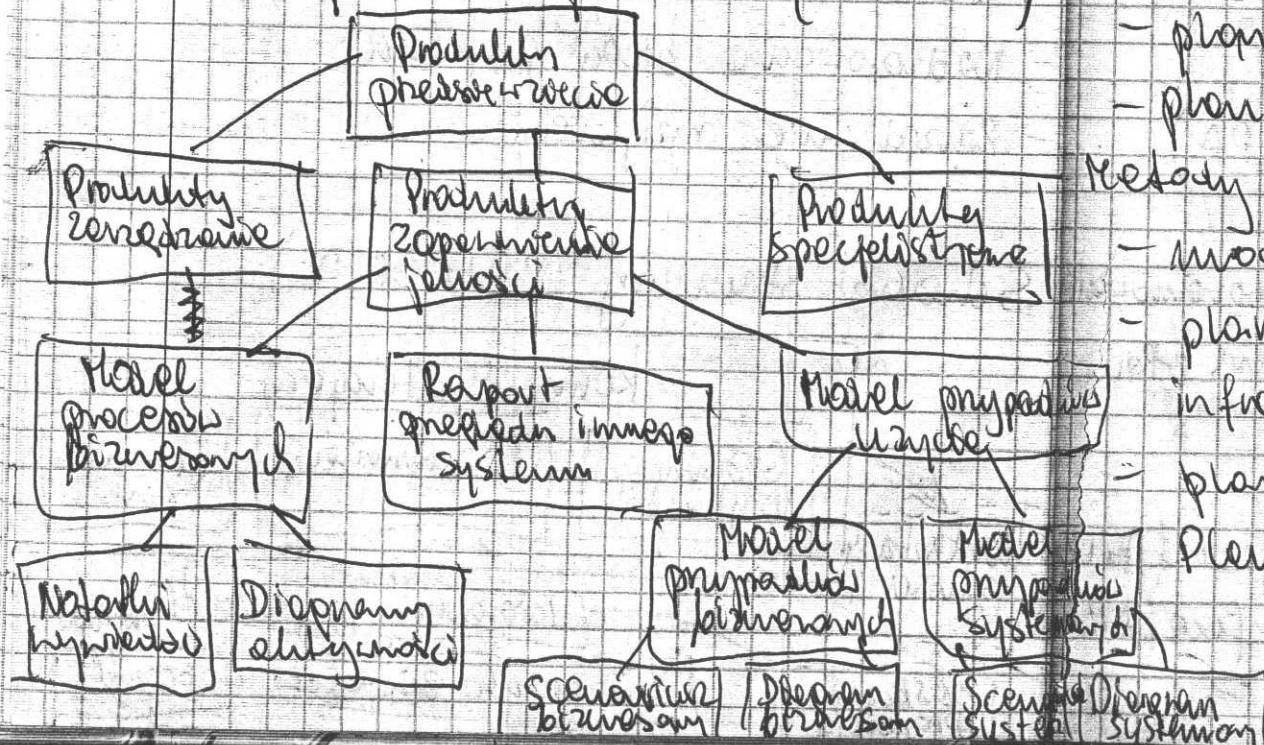

Phylosofia projektu (PLANNING PROJECT)

Modelowanie przypadków użycia

- 1) przeprowadzenie wywiadu (3 dni)
- 2) przejrzenie systemu innej biblioteki (2 dni)
- 3) modelowanie procesu biznesowego (2 dni)
- 4) tworzenie modelu biznesowego (5 dni)
- 5) tworzenie modelu systemowego (12 dni)

Struktura podziału produktu (PRINCE2)

Metoda Szwedzkiej inteligencji

PLAN PROJECT

Wstęp

Organizacja projektu

- opis otoczenia
- opis struktury organizacyjnej
- podział ról i odpowiedzialności

Plan zarządzania projektem

- plan rozkładu projektu
- plan pracy
- plan monitoringu projektu
- plan zakończenia projektu

Metody i techniki realizacji projektu

- model procesu wytwórczego
- plan pozyskania i utrzymania infrastruktury
- plan zrealizowania produktów (kostowniki, jakość)

Plan procesów wspierających

Planowanie kosztów

- szacowanie kosztów
- ukazanie budżetu

Heurystyczne metody szacowania

- metoda analogii
  - średnia i zakres zastosowania
  - rozmiar
  - metody i narzędzia
  - wymagania specjalne
- metoda oceny podobieństwa pracy
- metoda oceny podobieństwa pracy

Metoda punktów funkcyjnych (FPA) (Function Point Analysis)

- linowa ocena złożoności oprogramowania
- International Function Point Users Group

Ocena złożoności zbiorów

- zbiory wewnętrzne (Internal Logical File ILF)
  - zbiory zewnętrzne (External Interface File EIF)
- REI
DET

Ocena złożoności przetwarzania

- wejście zewnętrzne (External Input - EI)
  - wyjście zewnętrzne (External Output EO)
  - zapytanie (External Inquiry EQ)
- ETR - linowa różnorodność zbiorów ILF, EIF
DET - linowa ilość rekordów

Niezależne dochodzących czynników kosztu (N)

- złożona komunikacja zewnętrzna
- przetwarzanie na bieżąco
- złożony interfejs użytkownika
- złożone algorytmy przetwarzania
- wysokie wymagania wydajnościowe
- uśrednionym obciążeniem
- przetwarzanie rozproszone
- ograniczenie zasobowe

$$VAF = (0,01 \times TDI) / 0,65$$

~~AFR = UFR * VAF~~
 $AFP = UFP * VAF$

$$SLOC = AFP * LM$$

Source
Lines
of
Code } SLOC

Model COCOMO (Constructive Cost Model)

$$\text{Pracochodność} = A * (\text{rozmiar})^B$$

$$\text{Czas realizacji} = 2,5 * (\text{pracochodność})^C$$

	Projekt prosty	Projekt złożony
A	2,4	3,6
B	1,05	1,20
C	0,38	0,32

THORNTON BUDŻET

- bezpośrednie prace własne (analiza, projekt, implementacja, testowanie, zarządzanie, dokumentacja, administracyjne)
- prace własne innych firm

- dodatkowe usługi (konsultingowe, audytowe, szkolenia)
- sprzęt zakupiony lub dzierżawiony na potrzeby projektu
- oprogramowanie zakupione na potrzeby projektu (licencje)
- powołanie biura (wynajmowanie lub własne)
- telekomunikacja
- szkolenie
- wypłaty skarbce

Zarządzenie biurem projektu

- kontrola postępu pracy
  - punkty kontrolne
  - punkty kontrolne zadań
  - szacowanie czasu do zakończenia
- kontrola budżetu
  - nakłady zewnętrzne
  - koszty pracy

↓ Verta

— Rozporządzenie trudności

- błąd pojemnych etapów
- zbyt małe siły
- braki innych zasobów
- błędne oszacowanie potrzeb
- braki drabek
- dodatkowe zasoby
- nieopracowane zespoły
- zwiększenie nadzoru
- zmiana kolejności pracy
- zmiana metod lub narzędzi
- opracowanie kontroli jakości
- zmniejszenie zakresu
- zatrzymanie projektu